

D'un temps a aquesta part ha prè molt d'increment el noble Joc d'Escacs, cosa ben agradable.

Aprofitant l'anivertesa del moment, tal vegada pugui satisfè la curiositat de molts de conèixer la «probable» història de com arribà als països occidentals aquest joc que em mereix tota la simpatia: aguditzo la intel·ligència i entreté delectosament.

Es juga des de l'Escola als llocs recreatius. Té una universalitat absoluta, puig gent de races i idiomes diferents s'entenen perfectament. Així mateix els queda aplanat el camí als sords, muts i cecs... Voleu cosa de més simpatia? Encara en té un altra d'avantatge i, extraordinària: no he vist mai, ni he sentit a dir que hom s'hi juguï cap diner; per tant, no crea enemistats, sinó companyonia.

* * *

Quan no existeixen documents acreditatius, és molt difícil acertar l'autenticitat d'un fet. Es cau en el camp de les suposicions i es va a la recerca de tots els factors de més lògica per arribar a una conclusió més o menys definitiva. El folklore, amb el seu amament de creences i llegendes en fa un estudi:

En el segle XIII ans de J. C., i en els llargs anys del setge de Troia — que en durà 10 — explica la Mitologia, que Palamedes, rei d'Eubea, nom d'una illa situada a la mar de Egea, fou un dels qui prengué part en el llarg setge. Se li atribuïxen les invencions dels jocs del disc i daus, com a passatemps en els ocis de les seves tropes. El capdill era molt enginyós i per això hi ha qui suposa que també inventà el joc d'escacs.

Però no té massa partidaris en suposar-le'n l'autor; més bé es creu que és d'origen persa o hindú, i que fou conegut a Europa per haver-lo introduït els qui tornaren de les Creuades (segles XI al XIII).

Adhuc, el fet podria haver esdevingut durant el regnat de Sirham i que el veritable inventor no hagués estat altre

QUI INVENTÀ EL JOG D'ESCACS?

que el sabi brahman hindú, de nom Sísia.

S'explica, doncs que per entretenir a un sobirà d'Orient, un seu súbdit inventà el joc d'escacs. En quedà tan meravellat que volgué premiar-lo:

— Demana el què vulguis que et serà concedit!

— Si em dones aquesta llibertat, et proposo l'entrega d'UN GRA DE BLAT pel primer quadre del tauler; 2 pel segon; 4 pel tercer; 8 pel quart..., és a dir, anar doblant el nombre per cada quadre, fins arribar als 64 que té el tauler.

El rei, se'l mirà estranyat, puix no calculà ni remotament el què li demenava. Esclafí en sorollosa rialla, dient-li:

— Per un sobirà com jo, és ben poca cosa... De veritat no cobeges res més?

L'inventor somrigué discretament pensant en la gran sorpresa que anava a endur-se'n el poderós rei.

— No, no; no desitjo res més...

El monarca manà que immediatament se l'hi preparés i se n'hi fes entrega en breu termini.

Quina no fou la seva sorpresa quan al cap de poques hores se li presentava compungit el Tresorer, qui s'excusà tremolenc:

— Impossible complaure't en el què has manat...

No acabava de pronunciar els darrers mots, que el sobirà es posà dempeus violentment, amenaçant amb un crit:

— Encara mai no s'havia atrevit ningú en deixar de complir una ordre meua!

— Perdona, oh gran sobirà...; però el cas és, que si tots els teus extensos dominis estiguessin solament sembrats de blat, quasi no n'hi hauria per a començar per tal de satisfèr el què manes...

* * *

Efectivament, la xifra és astronòmica.

No és difícil fer-ne el càlcul, però si una mica lent. El resultat em dona:

18,446,744,073,709,551,615 grans de blat.

Per tal de fer-se càrrec de la fantàstica quantitat, caldrà tenir present que un gra de blat fa de llargària 7mm. i, ample, 3. Tant una mesura com l'altra són susceptibles de canvis segons les classes de blat. M'he regit pel més corrent en la nostra comarca. (1)

Heus aquí unes dades comparatives:

TEMPS: Si hom prova de comptar ben de pressa, difícilment arribarà al n.º 200 en el primer minut. Als milers, ja mimvarà molt. En arribar als milions, comptarà 18 per minut. En ésser al bilions, ni la meitat de l'anterior. Però... als trílions, no Passarà de cinc a sis vegades. Com que aquests absorbeixen en temps i quantitat als precedents, podem servir-nos com a probable el nombre de 8 vegades des de el n.º 1 al darrer del què venim parlant. El resultat esborrana: Es necessitarien més de *quatre bilions d'anys!*

MERIDIA: La circumferència que volta a la Terra passant pels Pols, té aproximadament 40 milions de metres. Si hipotèticament es col·loqués un gra de blat darrera l'altre, es podrien donar més de 3.228 milions de voltes al món.

DISTANCIA DE LA TERRA AL SOL: Es de quilòmetres 150,000,000. Aquesta distància es repetiria 860,848 vegades.

PES: Cada 205 grans de blat, he trobat que, en terme mig pesen 10 grams, (o sigui, 20'50 granets igual a 1 gram) Per quilo hi entren, per tant, 20,500 grans de blat. Cada sac sol pesar 65 quilos. Resultat: s'emplenarien la cantidad de 13,843,710,374,266 de sacs Un pes de més de 899 milions de Tones mètriques.

VALOR: Si e preu del blat es calcula a raó de 5 pessetes el quilo, el resultat ultrapassaria dels 4,499 bilions de pessetes. I si el preu actual de l'or per a moneda el suposem a 70 pessetes el gram, el resultat serà de més de 64 milions de Tm. d'or.

TRANSPORT: Quans camions caldrien per a transportar l'esmentada quantitat d'or si cada un tingués la capacitat de pes de 10 Tm.? Camions 6,427,437.

Però si anessin plens de blat — 10 tones cada un —, en caldrien a la ratlla de 90 mil milions!

I si cada camió tingués una llargària de solament 5 metres, ocuparien 449,920,587 quilòmetres. De la Terra a la Lluna es repetiria la distància 1,293 vegades.

SUPERFICIE: Més de 387 milions de quilòmetres quadrats. El total de les terres d'Europa, Asia, Africa, Amèrica i Oceania, podrien cobrir-se unes TRES vegades.

A n'aquest moments no tinc a mà una estadística de la capacitat de la marina mercant del món. En el supòsit d'uns vaixells que cada un carregués un pes de 5,000 Tm., es necessitarien la friolera de... prop de 180,000,000 d'embarcacions.

Ací queden unes quantes dades comparatives de la «modesta» quantitat que l'inventor demenà com a premi del seu ingeni, al poderós sobirà de l'Orient, qui, amb les seves immenses riqueses, era relativament pobre davant la progressió geomètrica que ha motivat aquests càlculs i comentaris dels 64 quadres del tauler d'escacs.

M. Tolosà Surroca

(1) Des de fa uns 5 anys i degut a una selecció d'una mata, l'agricultor i amic Vert, de Montroig, barriada de Cassà de la Selva, ha introduït una varietat de major rendiment. Cal remarcar que no he fet els presents càlculs sobre el que es coneix amb el nom de «blat d'en Vert», puix per ésser el gra molt més gros augmentarien sensiblement les quantitats.